

- ✓ مدیر کاروان یا (مسئول تعیین شده) در اولین فرصت ممکن پس از خروج از سالن به نماینده ستاد حمل و نقل در فرودگاه مراجعه نموده و ضمن اعلام ورود، محل تحویل اتوبوس، محل تجمع زائرین و جامه دان های آنها را تعیین و با هماهنگی کامل با مسئولین حمل و نقل ستاد در فرودگاه ، نسبت به انتقال زائرین از سالن به محل تعیین شده اقدام نماید.
- ✓ مدیر کاروان یا (مسئول تعیین شده) نسبت به بررسی اتوبوس ها و نصب تابلو کاروان روی آنها اقدام و اتوبوس ها را برای سوار شدن زائرین آماده کند.
- ✓ مدیر کاروان یا (مسئول تعیین شده) زائرین کاروان را به اتوبوس ها هدایت و با کمک بقیه عوامل خدماتی و با استفاده از کارگران مکتب الوکلا ، جامه دان های زائرین را نیز در اتوبوس ها بارگیری می نماید.
- ✓ ترک فرودگاه پس از اطمینان از خروج کامل زائرین و انتقال آنها به اتوبوس ها و اتمام بارگیری جامه دان های آنها و با هماهنگی مسئولین حمل و نقل و کنترل دقیق گذرنامه های تحویلی به رانندگان اتوبوس ، صورت می گیرد.

ج - برگشت به ایران از فرودگاه مدینه منوره

- کلیه کاروان های مدینه بعد جهت بازگشت به ایران از فرودگاه مدینه منوره یا جده پرواز خواهند نمود. در این زمینه مدیران کاروان ها باید به نکات زیر توجه داشته باشند:
- پس از ورود کاروان به شهر مدینه منوره ، مدیر کاروان باید به ستاد منطقه مراجعه و اعلام ورود نماید.
- مدیر کاروان ۷۲ ساعت قبل از پرواز با مراجعه به دفتر شرکت هواپیمائی مربوطه در ستاد مدینه منوره بلیط و برچسب های بار زائرین را دریافت می نماید.
- برای هر زائر دو عدد برچسب بار که نام و شماره کاروان او روی آن نوشته شده برای الصاق به دو جامه دان مجاز، همراه با بلیط زائر تحویل مدیر کاروان می شود.
- مدیر کاروان بایستی زائرین را نسبت به میزان بار مجاز و جامه دان های استاندارد پیش بینی شده کاملاً توجیه نماید.

- شرکت های هواپیمائی فقط جامه دان های مجاز را که دارای برچسب هستند تحویل می گیرند و از دریافت هر نوع بسته فاقد برچسب و غیر استاندارد خودداری خواهند کرد.

- از آنجائیکه بار و جامه دان های زائرین تماماً توسط مأمورین سعودی از دستگاه xray عبور داده و کنترل می شود لذا به زائرین محترم توجه داده شود از قرار دادن اشیاء ممنوعه و همچنین آب زمزم و در داخل جامه دان ها خودداری نمایند.

ضمناً شرکت های هواپیمائی از تحویل گرفتن هر گونه بسته، جامه دان و بار اضافه خودداری خواهند نمود.

لازم بذکر است که دستورالعمل دریافت بار در مدینه و مکه و انتقال آن به فرودگاه و همچنین نحوه تحویل بار توسط زائرین در فرودگاه های مدینه و جده متعاقباً از سوی ستادهای مربوطه در عربستان اعلام خواهد شد.

- مدیران کاروان ها باید ۴ ساعت قبل از پرواز، زائرین خود را به فرودگاه مدینه منتقل نمایند. لذا باید هماهنگی قبلی با واحد حمل و نقل ستاد مدینه جهت دریافت اتوبوس، گذرنامه ها و سایر موارد به گونه ای صورت گیرد که زائرین به موقع در فرودگاه باشند.

- پس از ورود به محوطه فرودگاه مدینه ، زائرین کاروان ها باید با در دست داشتن گذرنامه، بلیط و بار خود وارد سالن شوند. لذا مدیر کاروان باید نسبت به توزیع به موقع گذرنامه و بلیط آنها اقدام نموده و بر ورود زائرین کاروان خود به سالن و طی مراحل خروجی و سوار شدن به هواپیما نظارت کامل داشته باشد و در صورت بروز هر نوع اشکال احتمالی ، با هماهنگی مسئولین حمل و نقل در فرودگاه نسبت به رفع آن اقدام نماید.

- تأکید می شود مدیر کاروان موظف است پس از اطمینان از خارج شدن آخرین زائر کاروان، سالن را ترک کرده و سوار هواپیما شود.

د- برگشت به ایران از فرودگاه جده

کلیه کاروانهای مدینه قبل جهت بازگشت به ایران از فرودگاه جده پرواز خواهند نمود. البته ممکن است با توجه به شرایط خاص سالجاری تعدادی از کاروان هایی که خروج آنها حذفاصل ۱۵ ذیحجه لغایت ۲۰ ذیحجه می باشد از طریق فرودگاه مدینه پرواز داشته باشند. در این زمینه مدیران کاروانها باید به نکات زیر توجه داشته باشند:

- کلیه موارد مربوط به دریافت بلیط، برچسب بار و نکات مربوط به اضافه بار همانند بخش "ج" (برگشت از فرودگاه مدینه) باید رعایت شود.

- کاروان ها باید ۶ ساعت قبل از پرواز در فرودگاه جده حضور داشته باشند ، لذا مدیران برای انتقال زائرین کاروان خود باید با هماهنگی واحد حمل و نقل ستاد مکه جهت دریافت اتوبوس، گذرنامه ها و سایر موارد به گونه ای اقدام نمایند که زائرین به موقع در فرودگاه باشند.

- **تذکر مهم:** در صورتی که پرواز کاروان شکسته شده و فاصله بین دو پرواز بیش از شش ساعت می باشد باید کاروان در دو بخش به جده منتقل شود و عوامل کاروان نیز جهت همراهی زائران به دو بخش اول و دوم تقسیم شوند.

- پس از ورود به فرودگاه جده ، مدیر کاروان (مسئول تعیین شده) زائرین را در محوطه مربوط به حجاج ایران مستقر نموده و با مراجعه به دفتر ستاد جده ، ورود کاروان را اعلام نموده و از آخرین وضعیت پرواز و فرودگاه اطلاع کسب نماید.

- پس از استقرار زائرین در محوطه فرودگاه جده، گذرنامه و بلیط پرواز بین آنها توزیع شده و نسبت به مقررات و کنترل های لازم و همچنین وضعیت فرودگاه و پرواز، اطلاعات لازم در اختیار آنها قرار داده شود.

-همواره یکی از مسئولین کاروان در کنار زائرین و

در محل استقرار آنها حضور داشته باشد.

-مدیر کاروان یا(مسئول تعیین شده) با هماهنگی کارکنان ستاد و شرکت هواپیمائی، زائرین را در ساعت تعیین شده به سالن مربوطه جهت انجام امور، تحویل بار و تشریفات پروازی انتقال داده و بر مراحل کار آنها نظارت کامل داشته باشد.

-در صورت بروز هر نوع مشکل احتمالی ، مدیر کاروان یا(مسئول تعیین شده) با هماهنگی کارکنان ستاد جده، شرکت های هواپیمائی و مسئولین فرودگاه ، نسبت به رفع اشکال اقدام نماید.

-برای پذیرائی از زائرین در فرودگاه جده ضمن هماهنگی با ستاد جده اقدامات لازم به عمل آید.

۲- حمل و نقل زمینی

۲-۱- دانستنی های حمل و نقل زمینی

عملیات حمل و نقل زمینی شامل انتقال زائرین به دو بخش مدینه قبل و مدینه بعد خواهد بود.

-مدینه قبل ۱ : ورود به فرودگاه مدینه ← شهر مدینه ← حرکت از مدینه به مکه ← مکه به فرودگاه جده
-مدینه قبل ۲: ورود به فرودگاه جده ← انتقال از طریق مسیر زمینی به مدینه ← حرکت از مدینه به مکه
مکه به فرودگاه جده

-مدینه قبل ۳: ورود به فرودگاه جده ← انتقال از طریق مسیر زمینی به مدینه ← حرکت از مدینه به مکه ← حرکت از مکه به مدینه (بازگشت از مدینه)

-مدینه بعد ۱: ورود به فرودگاه جده ← حرکت به سمت جحفه و مکه ← مکه به مدینه ← فرودگاه مدینه

-مدینه بعد ۲: ورود به فرودگاه جده ← حرکت به سمت جحفه و مکه ← مکه به مدینه ← حرکت از مدینه به جده (بازگشت از جده)

در قرارداد حمل و نقل علاوه بر خدمات عادی حمل و نقل بین شهری موسم حج در عربستان ، جهت رفاه بیشتر زائرین خدمات بیشتری پیش بینی شده است که عمده آنها عبارتند از:

-استفاده از اتوبوس های مدل بالا

-اتوبوس های تأمین شده در ظرفیت های ۴۰ تا ۴۹ صندلی می باشد که حداقل در ظرفیت ۴۰ نفر توسط کاروان ها مورد بهره برداری قرار می گیرد.(با صندلی های راحت و فاصله مناسب بین صندلی ها)

-رعایت کامل نظافت اتوبوس

-تأمین آب آشامیدنی بهداشتی و خنک در بسته بندی مناسب (۲ بطری ۳۳۰ مل در مسیر مکه و مدینه و بالعکس و مسیر جده/ جحفه/ مکه و همچنین ۱ بطری ۳۳۰ مل در مسیر مکه به جده به زائرین داده خواهد شد.

به منظور ساماندهی عملیات حمل و نقل زمینی، واحد حمل و نقل در ستادهای مکه و مدینه و فرودگاه های جده و مدینه پیش بینی شده که با هماهنگی با یکدیگر و طرف های سعودی ، برنامه ریزی، هدایت و نظارت بر انتقال زائرین را انجام می دهند.

۲-۲- دستورالعمل حمل و نقل زمینی

الف- حمل و نقل زمینی در مدینه منوره

مدیران کاروان ها پس از ورود به مدینه جهت اعزام به مکه و یا انتقال به فرودگاه مدینه باید به نکات زیر توجه داشته و موارد خواسته شده را به دقت اجرا نمایند:

-در اولین فرصت پس از ورود کاروان به مدینه حداکثر ظرف ۲۴ ساعت از طریق ستاد مناطق ، ورود کاروان را اعلام نموده و فرم مربوطه را تکمیل و تحویل دهند.

-با توجه به اینکه تقریباً تمام کاروانها در هتل های اطراف حرم اسکان دارند و اجاره این هتل ها بر اساس تاریخ انجام شده است ، بنابراین مدیران کاروان از تاریخ خروج خود از هتل و مدینه اطلاع دارند ولی باید از طریق ستاد مناطق ، اطلاعات تکمیلی و برنامه دقیق خروج کاروان از مدینه را که توسط واحد حمل و نقل ستاد مدینه تنظیم شده دریافت نموده و برابر برنامه اعلام شده اقدامات لازم را به عمل آورند.

-اعزام پیشرو از مدینه به مکه ، ۴۸ ساعت قبل از حرکت کاروان به سمت مکه خواهد بود.

-با توجه به اینکه هماهنگی لازم با مکتب حجاج ایران در مدینه به وسیله واحد حمل و نقل ستاد به عمل آمده و برنامه خروج کاروان ها نیز به آنها ابلاغ شده است ، مدیران کاروان ها (یا معاونین آنها) باید برابر برنامه دریافتی از ستاد مناطق ، جهت هماهنگی های لازم و عزیمت از مدینه به شکل زیر اقدام نمایند:

الف-۱- عزیمت از مدینه به مکه (کاروان های مدینه قبل)

-مدیران کاروان ها یا معاونین آنها باید سه روز قبل از تاریخ عزیمت کاروان به مکه (مثلاً عزیمت چهارشنبه باید روز یکشنبه مراجعه نماید) بین ساعت هشت صبح تا دو بعدازظهر، نسبت به جداسازی گذرنامه عوامل

پیشرو و تفکیک گذرنامه های زائرین بر اساس تعداد اتوبوس تحویلی و تعیین زائرین هر اتوبوس و تحویل بلیط مسیر مدینه - مکه اقدام نمایند.

- ماشین بار بر اساس برنامه تنظیمی واحد حمل و نقل به هتل محل استقرار کاروان مراجعه خواهد نمود. لذا مدیر کاروان با اطلاع از زمان مراجعه ماشین بار باید نسبت به انتقال جامه دان زائرین به محل معین در

ورودی هتل اقدام نماید.

- بر اساس قرارداد فی ما بین سازمان و مؤسسه مطوفی حجاج ایران در مسیرهای مکه - مدینه و بالعکس به کاروان های با ظرفیت ۱۰۰ زائر به پائین یک کامیون بار ۴ تنی و به کاروان های با ظرفیت بیش از ۱۲۰ نفر زائر دو کامیون بار ۴ تنی یا یک کامیون ۸ تنی تحویل خواهد شد.

- پس از رسیدن ماشین بار به محل هتل ، مدیر کاروان (معاون) باید اطلاعات ماشین و راننده و تلفن همراه راننده را یادداشت نموده و تابلو کاروان خود را روی شیشه جلو آن الصاق نماید.

- با استفاده از کارگران هتل و یا (کارگرانی که از قبل پیش بینی شده است) بار زائرین به ماشین انتقال یافته و در طول مدت بارگیری ، مدیر یا نماینده وی به طور کامل بر بارگیری نظارت داشته باشند و پس از اتمام بارگیری راننده موظف به کشیدن چادر و بستن بارها به شکل مناسب و محکم می باشد. مراقبت شود که حتماً این کار درست انجام شود. آدرس صحیح و کامل محل اسکان در مکه و شماره تلفن مدیر یا معاون در اختیار راننده قرار گیرد.

- پس از اعزام ماشین بار به سمت مکه مکرمه ، اطلاعات ماشین و راننده و ساعت حرکت آن تلفنی به اطلاع خدمه پیشرو در مکه برسد.

- حرکت پیش رو کاروانها به مکه مکرمه ۴۸ ساعت قبل از حرکت کاروان می باشد و تعداد خدمه پیشرو برای کاروانهای تا ظرفیت ۱۴۵ نفر ۲ نفر، کاروانهای ۱۷۵ و ۱۹۵ نفره حداکثر ۳ نفر تعیین شده است. عوامل پیشرو ساعت ۴/۵ بعدازظهر روز اعزام باید در مقابل مکتب حجاج ایران حضور به هم رسانند.

-تحويل اتوبوس زائرین ساعت ۸ صبح روز اعزام کاروان در محل مکتب حجاج ایران و در ازای دریافت رسید تحويل بلیط مسیر مدینه - مکه به مدیر کاروان انجام می گیرد.

• تذکر مهم : (مدیران کاروانها باید توجه داشته باشند که در زمان تحويل بلیط مسیر مدینه - مکه به مکتب ، حتماً بلیط زائرین فوتی و یا مریض را که به وسیله آمبولانس (هیئت پزشکی) به مکه منتقل می شوند به مکتب تحويل نداده و به ستاد مناطق تحويل نمایند.)

-مدیران کاروان ها باید به گونه ای برنامه ریزی نمایند که (در روز اعزام به مکه) حتی الامکان قبل از اذان مغرب ، زائرین به مسجد شجره منتقل شوند.

-دقت شود که جامه دان محتوی لباس احرام زائرین در باربند فوقانی اتوبوس ها قرار نگیرد و در دسترس زائرین باشد.
-پس از ورود به مسجد شجره اتوبوس ها را در محوطه پارکینگ در کنار هم پارک نموده و زائرین را نسبت به محل پارک اتوبوس ها و نحوه رفتن به داخل مسجد و برگشت به محل اتوبوس ها کاملاً توجیه نمایند.
-برای هر اتوبوس یک نفر مسئول که با مسیر آشنائی دارد تعیین و از زمان حرکت از مدینه تا رسیدن به مکه، مسئولیت امور مربوط به اتوبوس را به وی واگذار نمایند.

-زائرین ناتوان و سالمند را حتماً همراه با یکی از زائرین جوان و یا خدمه به مسجد بفرستند.
-با توجه به اینکه ارتباط بخش خانم ها در مسجد شجره با بخش آقایان کاملاً قطع می باشد و امکان دسترسی به روحانی و مدیر وجود ندارد ، ضمن توجیه خانم ها نسبت به این موضوع ، نسبت به آموزش های مورد نیاز آنها توسط روحانی تأکید شود، و دستیار زن کاروان نیز وظایف خود را به دقت انجام دهد.

- با توجه به اینکه ورود جامه دان و بسته به داخل مسجد شجره ممنوع بوده و مأموران سعودی مستقر در محل دربهای ورودی مسجد ، مانع از ورود این وسایل می شوند ، لذا تأکید شود زائرین از قراردادن پول و اشیاء قیمتی در جامه دان های دستی خود جداً پرهیز نمایند.

در صورتی که در مسجد شجره زائری دچار بیماری شد که با تشخیص پزشک کاروان نیاز به بستری شدن وی در بیمارستان بود ، بیمار باید توسط پزشک به وسیله آمبولانس های مستقر در ضلع غربی و شرقی مسجد به بیمارستان منتقل شود و مدیر کاروان نیز جهت جداسازی گذرنامه زائر بیمار و تحویل آن به مکتب حجاج ایران به محل دفتر این مکتب در ضلع غربی مسجد مراجعه نماید. پزشک کاروان موظف است به محض ورود به مکه مکرمه مراتب را به هیئت پزشکی مستقر در مکه گزارش نموده و پیگیری های لازم جهت اعزام زائر بیمار از مدینه به مکه به عمل آورد.

الف-۲- عزیمت از مدینه به فرودگاه مدینه (کاروان های مدینه بعد)

-مدیران کاروان ها یا معاونین آنها باید سه روز قبل از تاریخ پرواز به ایران (مثلاً برای عزیمت چهارشنبه باید یکشنبه به مکتب مراجعه شود) بین ساعت هشت صبح تا دو بعدازظهر به مکتب حجاج ایران مراجعه و نسبت به کنترل گذرنامه ها و تحویل بلیط مسیر مدینه به فرودگاه به مسئول مکتب و اخذ رسید از وی اقدام نمایند.

-تحویل اتوبوس به کاروان ها بر اساس ساعت و تاریخ اعلام شده از طرف واحد حمل و نقل به مکتب انجام می گیرد. لذا مدیران کاروانها باید از طریق ستاد مناطق از تاریخ و ساعت تحویل اتوبوس کاروان خود مطلع شده و در زمان معین شده جهت دریافت اتوبوس به مکتب حجاج ایران مراجعه نمایند.

● **تذکر مهم :** (در صورتی که پرواز کاروان شکسته شده و فاصله بین دو پرواز بیش از چهار ساعت باشد اتوبوس برای اعزام به فرودگاه در دو مرحله تحویل می شود و در صورت تحویل اتوبوس در یک مرحله باید کلیه زائرین همزمان به فرودگاه اعزام شوند).

- گذرنامه های زائرین کاروان توسط مرشدین اتوبوس ها از مکتب حجاج ایران دریافت شده و پنج تا شش ساعت قبل از پرواز در محل سکونت کاروان تحویل زائرین خواهد شد. لذا مدیر کاروان باید یکی از عوامل کاروان را به مکتب اعزام و با همراهی مرشدین ، گذرنامه ها را از مکتب دریافت و به هتل مراجعت نماید. تأکید می شود که مدیران کاروان ها باید زائرین را توجیه نمایند که در زمان توزیع گذرنامه و اعزام به فرودگاه ، به موقع در محل کاروان حضور داشته باشند.

- با توجه به ممنوعیت ورود اسباب بازی های باتری دار، تفنگ، گازفندک، چاقو، ناخن گیر و اشیاء تیز و برنده به داخل هواپیما، حتماً زائرین توجیه شوند که این وسایل را در جامه دان بار خود قرار دهند و از بردن آنها به داخل هواپیما خودداری نمایند.

ب- حمل و نقل زمینی در مکه مکرمه

برنامه خروج کاروانها از مکه مکرمه و عزیمت آنها به مدینه منوره (کاروانهای مدینه بعد) و یا فرودگاه جدّه (کاروانهای مدینه قبل) بر اساس تاریخ آماده بودن هتل ها در مدینه و یا پرواز آنها در جدّه توسط واحد حمل و نقل ستاد مکه مکرمه تنظیم شده و از طریق ستاد مناطق به اطلاع مدیران کارواها می رسد. مدیران کاروان ها باید پس از ورود به مکه مکرمه از طریق ستاد مناطق ، پیگیری لازم برای اطلاع از برنامه خروج خود از مکه را بعمل آورند. جزئیات اعزام از مکه و جدّه همراه با برنامه زمانبندی آن از طریق ستاد مناطق به اطلاع خواهد رسید و مدیران باید در انجام آن دقت لازم را داشته باشند. در زمینه حمل و نقل زمینی در مکه نکات زیر باید مورد توجه قرار گیرد:

- برنامه خروج کاروانها از مکه مکرمه از طریق واحد حمل و نقل ستاد مکه به موسسه مطوفی حجاج ایرانی و مکاتب وابسته به آن ابلاغ می شود و همزمان مکاتب در جریان برنامه خروج قرار گرفته و هماهنگی لازم با آنها توسط واحد حمل و نقل ستاد مکه به عمل می آید.

ژمان خروج از مکه برای کاروانهای مدینه قبل که به سمت جدّه حرکت می کنند ۱۰ ساعت قبل از پرواز می باشد و مدیران کاروان ها برای دریافت اتوبوس باید به گونه ای برنامه ریزی و عمل کنند که حداکثر پنج ساعت قبل از ساعت حرکت ، اتوبوس ها را تحویل گرفته و به درب ساختمان انتقال دهند.

- با توجه به اینکه برابر مقررات دولت عربستان سعودی از ساعت ۱۰ شب تا بعد از نماز صبح (حدود پنج صبح) خروج کاروانها از مکه به سمت مدینه ممنوع می باشد و به همین دلیل اجازه تحویل و خروج اتوبوس از پارکینگ شرکت های حمل و نقل (نقل الجماعی، تاسکو، رواجل و ابوسرهد) داده نمی شود و از طرفی با در نظر گرفتن ساعت آماده شدن هتل محل اقامت کاروان در مدینه، ساعت خروج کاروانها (مدینه بعد) از مکه به سمت مدینه دو نوبت در روز توسط واحد حمل و نقل ستاد تعیین و اعلام می شود و مدیران کاروانها موظف به رعایت این زمانبندی بوده و باید به گونه ای برنامه ریزی و عمل نمایند که حداکثر پنج ساعت قبل از حرکت کاروان اتوبوس ها را تحویل گرفته و به درب ساختمان منتقل نمایند.

- تأکید می شود که توقف اتوبوس در مقابل منازل کاروان ها بیش از پنج ساعت ممنوع می باشد و مأمورین وزارت حج عربستان با گشت زنی در مکه مکرمه با شناسائی اتوبوس هایی که بیش از حد متوقف شده اند اقدام به توقیف اتوبوس و برخورد با متخلف می کنند که این امر موجب بروز مشکلاتی برای کاروان و زائرین آن خواهد شد.

- مدیران کاروان ها باید سه روز قبل از عزیمت از مکه (برابر برنامه تنظیم شده) به مکتب مربوط به خود مراجعه نموده و با ارائه رسید گذرنامه های زائرین ، نسبت به تنظیم جزئیات برنامه تحویل اتوبوس با مسئول مکتب هماهنگی های لازم را بعمل آورند.

- اعزام خدمه پیشرو برای کاروان های مدینه بعد ۴۸ ساعت قبل از اعزام کاروانها صورت می گیرد و تعداد آن دو تا سه نفر بر اساس ظرفیت کاروان و از طریق ستاد مناطق اعلام می شود. مدیران کاروان ها باید همزمان با اطلاع از زمان حرکت خود اسامی خدمه پیشرو را همراه با شماره گذرنامه آنها تعیین و به ستاد مناطق اعلام نمایند این کار باید در سریعترین زمان ممکن انجام شود. همچنین در مراجعه به مکتب برای تنظیم برنامه تحویل اتوبوس (سه روز قبل از عزیمت) اسامی خدمه پیشرو را به مسئول مکتب اعلام نموده و گذرنامه آنها را نیز جدا نمایند، تا در اعزام آنها اختلافی بوجود نیاید. سال گذشته اعزام خدمه پیشرو بر اساس برنامه تنظیم شده خاص با موسسه مطوفی حجاج ایران و از مقابل موسسه بطور روزانه (هر روز یکبار بعد از ظهر) انجام می شد که امسال هم این کار به همین صورت انجام خواهد شد. بنابراین مدیران کاروان ها باید به دستوراتی که برای اعزام خدمه پیشرو از طریق ستاد مناطق به آنها اعلام می شود به دقت عمل نمایند.

- کامیون برای انتقال بار زائرین از مکه به مدینه یک روز قبل از اعزام کاروان ها به مدینه و در مقابل موسسه تحویل مدیران کاروان ها خواهد شد. زمانبندی و نحوه تحویل توسط واحد حمل و نقل ستاد مکه مکرمه با هماهنگی شرکت های حمل و نقل و موسسه تعیین و تنظیم شده و از طریق ستاد مناطق به اطلاع مدیران خواهد رسید. مدیران باید این زمانبندی را به دقت رعایت نمایند.

- مدیران کاروان ها برای دریافت اتوبوس باید طبق برنامه تنظیم شده با مکاتب (هماهنگی که مدیر سه روز قبل از عزیمت با مدیر مکتب انجام داده است) حداقل ۱۵ ساعت قبل از ساعت حرکت از مکه مکرمه ، به

مکتب مربوطه مراجعه و پس از تنظیم مقدمات ، همراه با نماینده مکتب جهت دریافت اتوبوس به پارکینگ شرکت های حمل و نقل مراجعه نماید و پس از دریافت اتوبوس از پارکینگ ، آنها را به جلوی درب منازل منتقل نمایند.

- پس از انتقال اتوبوس به مقابل محل اسکان کاروان ، همزمان با آماده شدن زائرین و برای سوار شدن به اتوبوس ها، جامه دان دستی همراه زائرین (جامه دان دستی و جامه دانهای جامانده احتمالی) به اتوبوس منتقل شده و مدیر کاروان باید همراه با راننده های اتوبوسها به مکتب مربوطه مراجعه و نسبت به تفکیک گذرنامه زائرین هر اتوبوس و اخذ لیست زائرین و تحویل گذرنامه ها به راننده های اتوبوس با هماهنگی مسئول مکتب اقدام نماید. تأکید می شود به هیچ وجه نباید اتوبوس با زائرین (پس از سوارشدن زائرین) برای انجام امور مربوط به تفکیک و تحویل گذرنامه ها به مکتب برود و کلیه امور مربوطه باید توسط مدیر به نحو مناسب مدیریت و ساماندهی شده باشد.

- زائرین توجیه شوند که حتماً هشت ساعت قبل از ساعت حرکت در محل کاروان باشند و به موقع در اتوبوس های تعیین شده سوار شوند.

۳- حمل و نقل درون شهری

به منظور رفاه و آسایش حجاج عزیز و تردد آسان و سریع و بهره مندی بیشتر از فیوضات الهی در سالجاری همچون سالهای گذشته زائرین کشورمان می توانند برای تشریف به مسجدالحرام و بالعکس از خطوط حمل و نقل درون شهری که بصورت شبانه روزی در خدمت آنان است بهره مند می شوند.

بدیهی است موفقیت این طرح و استفاده بهینه از این امکان، منوط به توجیه کامل و همکاری حجاج عزیز و مدیران محترم کاروان ها خواهد بود اینک توجه شما را به نکات زیر جلب می نمایم.

- برای کلیه خیابان های اصلی که محل اسکان حجاج می باشد اتوبوس یا مینی بوس متناسب با تعداد حجاج مستقر در آن منطقه پیش بینی شده است.

- به منظور شناسایی اتوبوس ها و کنترل بهتر آمد و شد آنها، بر روی شیشه جلو و عقب و نیز بدنه اتوبوس ها برچسب شماره مخصوص هر خط مزین به پرچم جمهوری اسلامی ایران نصب شده است و حجاج محترم می توانند با به خاطر سپردن محل ایستگاه ، رنگ زمینه و شماره اتوبوس محل اسکان خود، امکان تردد آسانی را داشته باشند.

با توجه به برنامه توسعه در دست انجام و تخریب محیط پیرامونی مسجدالحرام و برچیده شدن برخی ایستگاه ها، شرایط خدمات رسانی حمل و نقل درون شهری در موسم حج سالجاری با مشکلات و محدودیت های جدیدی همراه خواهد بود و از طرفی دیگر الزامی شدن انعقاد قرارداد نمایندگی تمام کشور هایی که حجاج آنها در فاصله بیشتر از ۲ کیلومتری حرم سکونت دارند با شرکت های حمل و نقل، موجب افزایش ترافیک در مسیرها و ایستگاه های منتهی به مسجدالحرام و در نهایت باعث افزایش محدودیت ها و گلوگاه ها و در نتیجه ترافیک شدید و معطلی خواهد شد که باید زائران از این شرایط با اطلاع باشند.

- ده خط حمل و نقل زائران را از منازل به مسجدالحرام بصورت شبانه روزی منتقل می نمایند که هفت خط (خط ۱ تا ۷) مربوط به مسیرهای منطقه عزیزیه و خط ۸ حجاج ساکن در منطقه روضه و خط ۱۲ حجاج جامه ساکن در شارع ابراهیم خلیل و منصور و خط ۹ و ۱۰ برای حمل و نقل درون شهری حجاج ساکن در

منطقه معابد، ریع ذاخر و معلاه (شارع مسجدالحرام) و خط ۱۱ برای حجاج ساکن در میدان قشله اختصاص خواهد یافت و حجاج ساکن در مظللات محبس الجن همچون گذشته با اتوبوس های بدون شماره به حرم تردد می نمایند. توجه به دستورالعمل حمل و نقل درون شهری که در اختیار مدیران کاروان ها قرار می گیرد و تأکید بر شرایط جدید تخریب ها و ساخت و سازها در محیط مسجدالحرام و حذف برخی ایستگاه ها ایجاب می کند اطلاع رسانی از ترافیک شهر و تأخیر در تردد اتوبوس ها، محدودیت موجود در ایستگاه های اطراف حرم و ازدحام جمعیت و ضرورت برنامه ریزی عدم تردد در ساعات پر ترافیک بخصوص در اوقات نماز بنحو مطلوب انجام پذیرد.

۱-۳ نکات قابل توجه حجاج محترم :

- (۱) با توجه به ازدحام بسیار زیاد حجاج کشورهای مختلف در ایستگاه های اطراف حرم، خصوصاً هنگام نمازهای جماعت و بعد از آن اکیداً توصیه می شود حداقل یک ساعت بعد از پایان نمازهای جماعت به سمت ایستگاه ها حرکت نمایند.
- (۲) اتوبوس ها در مسیر مشخص شده تردد و در ایستگاه های معین توقف خواهند نمود. لذا حجاج محترم صرفاً از ایستگاه های تعیین شده استفاده نموده و تا توقف کامل اتوبوس اقدام به سوار یا پیاده شدن ننمایند.
- (۳) هنگام سوار و پیاده شدن از اتوبوس، ضمن اجتناب از شتاب زدگی مراعات حال خواهران و افراد سالمند و بیمار را بنمایند.
- (۴) به هنگام عبور از عرض خیابان ها ضمن احتیاط کامل، از پل های هوایی و یا محل های مجاز عبور عابرین پیاده استفاده نمایند.

(۵) اتوبوس های خطوط صرفاً جهت جابجایی حجاج محترم در مسیر محل سکونت تا حرم می باشند. در صورتیکه حجاج محترم قصد رفتن به بازار یا اماکن زیارتی دیگر دارند می توانند با هماهنگی مدیران محترم کاروان ها نسبت به تهیه وسیله نقلیه (غیر از اتوبوس های شبکه حمل و نقل) اقدام نمایند.

(۶) چنانچه حجاج محترم بطور اشتباه سوار اتوبوس سایر خطوط شدند بدون ناراحتی و اضطراب مجدداً با همان اتوبوس به ایستگاه حرم بازگشته و با مراجعه به

عوامل حمل و نقل، مسیر و خط صحیح را سؤال نمایند.

(۷) از آوردن بار و وسایل حجیم به داخل اتوبوس خودداری نموده و مراقب باشند کیف و وسایل همراه خود را هنگام ترک اتوبوس جا نگذارند.

۸) اگر زائرین محترم هنگام نمازهای جماعت و یا نماز جمعه به حرم مشرف می شوند هنگام اقامه نماز اقدام به مراجعت به ایستگاه جهت بازگشت به محل سکونت خود ننمایند، زیرا علاوه بر بازتاب نامطلوب این عمل در اذهان سایر مسلمانان، همچنین اکثر راننده ها نیز در این اوقات در نماز حضور دارند و علاوه بر آن طبق مقررات، کشور میزبان، رانندگان حمل و نقل درون شهری در اوقات نماز مجاز به جا به جایی مسافر نمی باشند.

۹) تردد سرویسها در موقع نماز به مدت ۳۰ دقیقه قبل از اذان و ۳۰ دقیقه بعد از نماز متوقف خواهد شد. این توقف در روزهای پرازدحام ذی الحجه به یک ساعت هم خواهد رسید.

۱۰) با توجه به ورود روزافزون حجاج از سایر کشورها و ازدحام بیش از دو میلیون زائر در فضای شهر مکه مکرمه، در هفته اول ذی الحجه محدودیت های ترافیکی از سوی پلیس اعمال می شود و خدمات رسانی در این ایام با محدودیت های جدید همراه خواهد بود. لذا به حجاج محترم توصیه می شود در این روزها برای تشریف و بازگشت از حرم این شرایط را مدنظر قرار دهند. بدیهی است اطلاعات لازم در خصوص نحوه خدمت رسانی در روزهای فوق الذکر، از سوی مدیران محترم کاروان ها و معاونت حمل و نقل دورن شهری ستاد مکه مکرمه اعلام خواهد شد.

۱۱) اتوبوس های شبکه حمل و نقل اختصاص به کاروان خاصی ندارد و مورد استفاده همه حجاج محترم کشورمان در مسیرهای تعیین شده می باشند.

۱۲) هزینه های مربوط به شبکه حمل و نقل درون شهری به صورت متمرکز توسط سازمان حج و زیارت به شرکت های مجری پرداخت شده است، لذا حجاج محترم از پرداخت هرگونه وجهی به رانندگان و یا سایر عوامل خودداری نمایند.

۱۳) نظر به اینکه آدرس محل سکونت، همچنین شماره خط اتوبوسرانی در کارت شناسایی زائرین درج گردیده است، لذا تأکید شود در طول سفر به خصوص هنگام تردد به حرم، کارت شناسایی خود را همراه داشته باشند.

۱۴) راننده ها اکثراً عرب زبان و غیر ایرانی هستند، لذا تأکید گردد در صورت بروز هرگونه مشکل از مواجهه مستقیم با آنها پرهیز نموده و صرفاً با بخاطر سپردن شماره ۴ رقمی که در چهار طرف همه اتوبوس ها نوشته شده است، مراتب را جهت پی گیری به مدیران کاروان ها و یا عوامل حمل و نقل مستقر در ایستگاه ها گزارش نمایند.

۱۵) شبکه حمل و نقل درون شهری از روز ششم تا سیزدهم ذی الحجه به دليل و محدوديت های ترافیکي و همچنین آماده کردن اتوبوس ها و سازماندهی مجدد آنها برای انتقال زائرین به عرفات، مشعرالحرام و منی تعطیل خواهد بود. در این ایام زائرین می توانند برای رفت و برگشت به حرم از وسایل نقلیه دیگر استفاده کنند.

۱۶) مدیران محترم کاروان ها ضمن تشریح شرایط حمل و نقل مربوط به حمل و نقل درون شهری برای زائران در جلسات توجیهی قبل از عزیمت به عربستان، با حضور فعال برابر جداول ابلاغی (علاوه بر سه نوبت کاری عوامل خود در ایستگاه های حمل و نقل که در بدو ورود کاروان اعلام می شود) در ساعات پر ازدحام برادران خود در معاونت حمل و نقل را در اداره بهتر ایستگاه ها و ارائه خدمات بهتر به زائران عزیز یاری خواهند نمود. (نحوه حضور مدیران محترم کاروان ها در ایستگاه ها و مشارکت در اداره ایستگاه ها در اوقات پر ازدحام از سوی مسئولین محترم مناطق نه گانه ستاد مکه مکرمه متعاقباً اعلام خواهد شد).

در خاتمه امید است که مدیران محترم کاروان ها با مطالعه دقیق این مجموعه و آموزش آن به همکاران خود و کادر اجرایی کاروان و زائرین محترم ، فرصت مغتنمی را جهت بهره برداری معنوی بهتر برای زائرین محترم فراهم نمایند.

همچنین از مدیران و عوامل اجرایی محترم کاروان ها درخواست می شود نقطه نظرات خود را در جهت اصلاح و بهبود مسائل حمل و نقل به این اداره کل ارسال نمایند.

با آرزوی سفری خوش برای شما عزیزان

اداره کل برنامه ریزی پذیرش و اعزام